

První ceny PRAEMIUM BOHEMIAE uděleny

Bohumil Vybíral¹, Univerzita Hradec Králové

Dne 4. prosince 2001 byly v zámeckém divadle na státním zámku Sychrov, historickém sídle Rohanů, slavnostně uděleny první ceny PRAEMIUM BOHEMIAE – ceny nobelovského typu v České republice. Slavnost se konala za účasti předsedkyně Akademie věd České republiky doc. RNDr. Heleny Illnerové, DrSc., předsedy Jednoty českých matematiků a fyziků prof. RNDr. Jaroslava Kurzweila, DrSc., představitelů vysokých i středních škol, státní a územní správy, předsedů ústředních výborů přírodovědných olympiád, rodinných příslušníků oceněných a zástupců četných sdělovacích prostředků. Celý průběh slavnosti natáčel Český rozhlas Hradec Králové a reportáž dělala Česká televize.

O úmyslu udělovat tyto ceny jsme čtenáře tohoto časopisu již informovali. Ceny uděluje NADACE B. JANA HORÁČKA ČESKÉMU RÁJI z úroků finančních prostředků, které pocházejí z celoživotního majetku Bohuslava Jana Horáčka, úspěšného podnikatele českého původu na Kanárských ostrovech. Ceny, určené ke stimulaci rozvoje vědy a umění v České republice, se budou udělovat každoročně v den narozenin mecenáše ve dvou kategoriích:

1. Studentům, účastníkům mezinárodních přírodovědných olympiád v oborech fyzika, chemie, biologie, matematika a informatika.
2. Osobnostem, které se významně zasloužily o rozvoj oborů: ekonomie, medicína, chemie, fyzika, matematika a ochrana přírody a dále umělcům, přičemž jednotlivé obory umění budou stanoveny později.

Cenu bude tvořit finanční částka (v první kategorii rádu desítek tisíc Kč, ve druhé kategorii rádu milionu Kč) a medaile (u cen 1. kategorie), resp: kovová soška (u cen 2. kategorie).

Ceny PRAEMIUM BOHEMIAE 2001 byly uděleny jen v kategorii pro studenty – celkovou částku 685 tisíc Kč (jednotlivé ceny v rozmezí od 15 do 75 tisíc Kč) získalo 25 studentů. Laureáty se stalo 5 fyziků, kteří z mezinárodní fyzikální olympiády, konané v Turecku za účasti 300 studentů ze 65 států, přivezli 1 stříbrnou a 4 bronzové medaile. Dále 5 chemiků, účastníků mezinárodní chemické olympiády, konané v Indii za účasti 210 studentů z 54 států, za zisk 1 zlaté a 3 bronzových medailí. Dalšími laureáty jsou 4 biologové, účastníci mezinárodní biologické olympiády v Belgii (soutěžilo 152 studentů z 38 států), za zisk 3 bronzových medailí. Šest matematiků dostalo ceny za účast a zisk 2 bronzových medailí a 2 čestných uznání na náročném mezinárodní matematické olympiádě v USA, na které soutěžilo 473 studentů z 83 států. Další skupinu laureátů tvoří 4 informatici, účastníci mezinárodní olympiády ve Finsku, kteří v konkurenci 272 soutěžících ze 74 států získali 1 stříbrnou a 2 bronzové medaile. Plejádu letošních laureátů uzavírají 2 nositelé mimořádných cen PRAEMIUM BOHEMIAE za úspěchy v minulých letech: Jan Houštek za zlatou medaili (1999), stříbrnou medaili (2000) a bronzovou medaili (1998) na mezinárodních fyzikálních olympiádách a stříbrnou medaili na mezinárodní matematické olympiádě v roce 2000 a konečně Lenka Zdeborová za bronzovou medaili na mezinárodní fyzikální olympiádě v roce 1999 a za post 3. nejúspěšnější dívky ve fyzice v roce 1999. Oba jsou již studenty 3., resp. 4. ročníku MFF UK. Poctou pro tři nejvýše oceněné bylo, že jim ceny předával sám mecenáš a filantrop B. J. Horáček, který si v den slavnosti připomněl své 77. narozeniny.

Na slavnosti byl vyhlášen i úmysl udělit cenu PRAEMIUM BOHEMIAE 2002 vedle cen 1. kategorie také ve 2. kategorii, avšak zatím jen v oboru medicína, aby se ověřil náročný proces udělování těchto cen. Stoletá zkušenost z udělování Nobelových cen totiž ukazuje, že objektivně rozhodnout o tom, komu udělit velkou cenu, není vůbec jednoduché.

¹ bohumil.vybiral@uhk.cz

Laureáti cen PRAEMIUM BOHEMIAE 2001 v kategorii pro studenty

JIŘÍ KYSILKA

zlatá medaile na 33. mezinárodní chemické olympiádě v Indii (Bombay)
cena: 50 000 Kč, škola: Gymnázium v Novém Bydžově

MIROSLAV HEJNA

stříbrná medaile na 32. mezinárodní fyzikální olympiádě v Turecku (Antalya)
cena: 30 000 Kč, škola: Gymnázium F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou

PAVEL ČÍZEK

stříbrná medaile na 13. mezinárodní olympiádě v informatice ve Finsku (Tampere)
cena: 30 000 Kč, škola: Dvořákovo gymnázium v Kralupech nad Vltavou

NORBERT POŽÁR

bronzová medaile na 32. mezinárodní fyzikální olympiádě v Turecku (Antalya)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Bruntále

JAN PIPEK

bronzová medaile na 32. mezinárodní fyzikální olympiádě v Turecku (Antalya)
cena: 25 000 Kč, škola: Keplerovo gymnázium v Praze

JAN KAPITÁN

bronzová medaile na 32. mezinárodní fyzikální olympiádě v Turecku (Antalya)
cena: 25 000 Kč, škola: Keplerovo gymnázium v Praze

MARTIN BERÁNEK

bronzová medaile na 32. mezinárodní fyzikální olympiádě v Turecku (Antalya)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Praze, Ohradní ul.

PAVEL ŘEZANKA

bronzová medaile na 33. mezinárodní chemické olympiádě v Indii (Bombay)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium Ch. Dopplera v Praze

HELENA HANDRKOVÁ

bronzová medaile na 33. mezinárodní chemické olympiádě v Indii (Bombay)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Mladé Boleslavi

RICHARD CHUDOBA

bronzová medaile na 33. mezinárodní chemické olympiádě v Indii (Bombay)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Č. Budějovicích, Jírovcova ul.

JAKUB TĚŠITEL

bronzová medaile na 12. mezinárodní biologické olympiádě v Belgii (Brusel)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Chrudimi

DAVID NOVOTNÝ

bronzová medaile na 12. mezinárodní biologické olympiádě v Belgii (Brusel)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Táboře

PETR JANŠTA

bronzová medaile na 12. mezinárodní biologické olympiádě v Belgii (Brusel)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Moravském Krumlově

JAN KYNČL

bronzová medaile na 42. mezinárodní matematické olympiádě v USA (Washington)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Jilemnici

MARTIN TANCER

bronzová medaile na 42. mezinárodní matematické olympiádě v USA (Washington)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium Ch. Dopplera v Praze

MILOSLAV TRMAČ

bronzová medaile na 13. mezinárodní olympiádě v informatice ve Finsku (Tampere)
cena: 25 000 Kč, škola: Biskupské gymnázium v Brně

MAREK SULOVSÝ

bronzová medaile na 13. mezinárodní olympiádě v informatice ve Finsku (Tampere)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Brně, tř. kpt. Jaroše

JAROSLAV HÁJEK

čestné uznání na 42. mezinárodní matematické olympiádě v USA (Washington)
cena: 20 000 Kč, škola: Gymnázium M. Koperníka v Bílovci

TOMÁŠ PROTIVÍNSKÝ

čestné uznání medaile na 42. mezinárodní matematické olympiádě v USA (Washington)
cena: 20 000 Kč, škola: Gymnázium v Brně, tř. kpt. Jaroše

MAGDALÉNA KUBEŠOVÁ

účastnice 12. mezinárodní biologické olympiády v Belgii (Brusel)
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Č. Budějovicích, Jírovцова ul.

JAN HERMAN

účastník 42. mezinárodní matematické olympiády v USA (Washington)
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium v Brně, tř. kpt. Jaroše

ONDŘEJ SUCHÝ

účastník 42. mezinárodní matematické olympiády v USA (Washington)
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium v Plzni, Mikulášské nám

ROMAN KREJČÍK

účastník 13. mezinárodní olympiády v informatice ve Finsku (Tampere)
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium Ch. Dopplera v Praze

Mimořádné ceny za výrazné úspěchy na MFO a MMO v letech 1998 až 2000

JAN HOUŠTĚK

1 zlatá, 2 stříbrné a 1 bronzová medaile na MFO a MMO v letech 1998 až 2000
cena: 75 000 Kč, škola: MFF Univerzity Karlovy v Praze (Gymnázium v Pelhřimově)

LENKA ZDEBOROVÁ

bronzová medaile a 3. nejúspěšnější dívka na světě ve fyzice v roce 1999
cena: 50 000 Kč, škola: MFF Univerzity Karlovy v Praze (Gymnázium v Plzni, Mikulášské nám.)

CENY Praemium Bohemiae 2002 UDĚLENY

Dne 4. prosince 2002 byly v zámeckém divadle státního zámku Sychrov uděleny prestižní ceny Praemium Bohemiae za rok 2002. Slavnostní atmosféru této události podtrhla přítomnost oficiálních hostů: předsedkyně Akademie věd ČR doc. RNDr. Helény Illnerové, DrSc., předsedy Učené společnosti ČR prof. PhDr. Františka Šmahela, DrSc., představitelky České konference rektorů prof. MUDr. PhDr. Jany Mačákové, CSc., předsedy Jednoty českých matematiků a fyziků doc. RNDr. Štefana Zajace, CSc., předsedů předmětových olympiád ve fyzice, matematice a chemii, představitelů vysokých a středních škol, státní a územní správy.

Jak jsme čtenáře již informovali (ŠF, 4/2000, s. 127), ceny uděluje *Nadace B. Jana Horáčka Českému ráji* na stejném principu, podle něhož jsou udělovány Nobelovy ceny – tedy z úroků finančních prostředků, které pocházejí z celoživotního podnikání jejího zakladatele Bohuslava Jana Horáčka. První ceny Praemium Bohemiae byly uděleny v roce 2001 za účasti zakladatele. Letošního udělení se pan Horáček již bohužel nemohl účastnit, protože nečekaně 18. října 2002 zemřel ve věku nedožitých 78 let. Pocty pro tohoto mecenáše, připravené k 28. říjnu 2002, státní vyznamenání – medaile „Za zásluhy“ a čestné občanství města Turnova, obdržel již jen in memoriam.

Významnou změnou oproti roku 2001 byla skutečnost, že **byla poprvé udělena (velká) cena Praemium Bohemiae za vědu** – pro obor medicína (biomedicína). Po náročném odborném výběru ceny o velikosti jeden milion Kč získal osmasedmdesátiletý prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc., za objevné práce v endokrinologii, zejména za průkaz existence mozkového hormonu řídícího sekreci podvěsku mozkového.

Významným počinem pana Horáčka bylo jeho rozhodnutí neudělovat ceny jen vyvrálým vědcům za špičková díla, nýbrž také mladým lidem, kteří se na vědeckou dráhu teprve intenzivně připravují a kteří se svým výrazným talentem dokázali již nyní prosadit v meleké mezinárodní konkurenci na světových studentských olympiádách v přírodních vědách. V České republice je již delší dobu rozvinuta soustava prestižních středoškolských předmětových olympiád v oborech fyzika, chemie, biologie, matematika a programování. Tyto olympiády si kladou za cíl vyhledávat a pěstovat talenty v uvedených oborech, které jsou významným činitelem pro rozvoj vzdělanosti a prosperity našeho národa a lidstva vůbec. Přitom nejde jen o organizování vlastních soutěží, ale o celý propracovaný systém přípravy talentů. Škola nemůže vybavit talentované studenty znalostmi a dovednostmi potřebnými při těchto prestižních soutěžích, zejména mezinárodních. Uvedené olympiády totiž mají vedle svých rozvětvených národních forem i prestižní světové soutěže, na jejichž formování se významně podílely také české osobnosti. Příznačné proto je, že úspěchy českých studentů na těchto soutěžích jsou velmi dobré, což významně přispívá nejen k prezentaci české vědy a českého školství ve světě, ale přímo i ke zkvalitňování našeho školství.

Kritériem pro udělení cen PRAEMIUM BOHEMIAE 2002 studentům byly jejich úspěchy na světových olympiádách v roce 2002. Mezinárodní **fyzikální olympiáda** v roce 2002 (v pořadí již 33.) se konala v Indonésii na ostrově Bali za účasti 298 studentů ze 67 států všech kontinentů. Pět českých studentů přivezlo 2 bronzové medaile a 3 čestná uznání. **Chemie** měla v roce 2002 již 34. ročník mezinárodní olympiády, soutěž se konala v Holandsku za účasti 225 studentů z 57 států. Čtyři čeští studenti získali 3 bronzové medaile a 1 čestné uznání. 13. mezinárodní **biologickou** olympiádu v roce 2002 hostilo Lotyšsko. Naši čtyři studenti přivezli 3 medaile – 1 stříbrnou a 2 bronzové. Nejstarší mezinárodní olympiáda, **matematická**, měla v roce 2002 již 43. ročník. Konala se ve Velké Británii za účasti 485 soutěžících z 84 států všech kontinentů. Šest českých studentů zaznamenalo velký úspěch – získalo 5 medailí, toho 2 stříbrné a 3 bronzové, a k tomu 1 čestné uznání. Mezinárodní olympiáda **v informatice** v roce 2002 měla 14. ročník a hostitelskou zemí byla Korea. Účastnilo se jí

276 soutěžících ze 72 států všech kontinentů. Čtyři čeští studenti přivezli 2 medaile – 1 zlatou (nositel této zlaté medaile byl současně nositelem stříbrné medaile z matematické olympiády) a 1 bronzovou a další 2 studenti obdrželi čestná uznání.

Studentské ceny PRAEMIUM BOHEMIAE 2002 získalo celkem 23 studentů v celkové výši 525 tisíc Kč (podle dosaženého úspěchu se ceny pohybovaly v rozpětí od 15 do 65 tisíc Kč). Příznačné je, že z tohoto počtu je 14 fyziků nebo matematiků (u nás je programování – informatika zařazeno jako samostatná sekce matematické olympiády).

Pocity vyznamenaných studentů na slavnosti nejlépe vyjádřil nejvýše oceněný student (matematik a informatik) Josef Cibulka ve svém děkovném projevu: „*Pro drtivou většinu z nás je to největší ocenění, jakého se nám dosud v našem životě dostalo. Jedná se o ocenění »morální«, neboť je zde na naši činnost veřejně pohlíženo ne jako na zvláštní zálibu nebo koníčka, které je okolím tolerováno zpravidla se shovívavým úsměvem, ale jako na něco, co si zaslouhuje zájem nejen úzkého okruhu odborníků, ale i širší veřejnosti. To je pro nás velkým povzbuzením. Pro nás, studenty, není rozhodně zanedbatelné ani nemalé finanční ocenění. Pro mnohé z nás je to největší hmotná odměna za naši práci v našem životě. Dnešní významný den si budeme pamatovat celý život, neboť i kdyby někteří z nás dosáhli dalších úspěchů – na první významné události v životě se nezapomíná.*“

Laureáti cen PRAEMIUM BOHEMIAE 2001 v kategorii pro studenty

JOSEF CIBULKA

zlatá medaile na 14. mezinárodní olympiádě v informatice v Koreji a
stříbrná medaile na 43. mezinárodní matematické olympiádě ve Velké Británii
cena: 65 000 Kč, škola: Akademické gymnázium v Praze, Štěpánská ul.

RADEK JUROK

zlatá medaile a absolutně první místo v soutěži Grand Prix Chimique 2001 na Slovensku
cena: 50 000 Kč, škola: Střední průmyslová škola chemická ak. Heyrovského v Ostravě

JAROSLAV HÁJEK

stříbrná medaile na 43. mezinárodní matematické olympiádě ve Velké Británii
cena: 30 000 Kč, škola: Gymnázium M. Koperníka v Bílovci

JAKUB TĚŠITEL

stříbrná medaile na 13. mezinárodní biologické olympiádě v Lotyšsku
cena: 30 000 Kč, škola: Gymnázium v Chrudimi, Ohradní ul.

VÁCLAV CVIČEK

bronzová medaile na 33. mezinárodní fyzikální olympiádě v Indonésii
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium Petra Bezruče ve Frýdku-Místku

MIROSLAV HEJNA

bronzová medaile na 33. mezinárodní fyzikální olympiádě v Indonésii
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou

JAN MOLÁČEK

bronzová medaile na 43. mezinárodní matematické olympiádě ve Velké Británii
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium J. K. Tyla v Hradci Králové

TOMÁŠ PROTIVINSKÝ

bronzová medaile na 43. mezinárodní matematické olympiádě ve Velké Británii
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Brně, tř. kpt. Jaroše

MARTIN TANCER

bronzová medaile na 43. mezinárodní matematické olympiádě ve Velké Británii
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium Ch. Dopplera v Praze

PAVEL ČÍZEK

bronzová medaile na 14. mezinárodní olympiádě v informatice v Koreji
cena: 25 000 Kč, škola: Dvořákovo gymnázium a obchodní akad. v Kralupech n. Vltavou

EVA PLUHAŘOVÁ

bronzová medaile na 34. mezinárodní chemické olympiádě v Holandsku
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Ostrově

RICHARD CHUDOBA

bronzová medaile na 34. mezinárodní chemické olympiádě v Holandsku
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Českých Budějovicích, Jírovцова ul.

BOHUSLAV DRAHOŠ

bronzová medaile na 34. mezinárodní chemické olympiádě v Holandsku
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Jeseníku

FILIP KOLÁŘ

bronzová medaile na 13. mezinárodní biologické olympiádě v Lotyšsku
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Českých Budějovicích, Česká ul.

KATEŘINA REZKOVÁ

bronzová medaile na 13. mezinárodní biologické olympiádě v Lotyšsku
cena: 25 000 Kč, škola: Gymnázium v Táboře, nám. F. Křížika

ALEXANDR KAZDA

čestné uznání na 33. mezinárodní fyzikální olympiádě v Indonésii
cena: 20 000 Kč, škola: Gymnázium v Praze 6, ul. Nad Aleji

JAN PRACHAŘ

čestné uznání na 33. mezinárodní fyzikální olympiádě v Indonésii
cena: 20 000 Kč, škola: Gymnázium F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou

DAVID MAREČEK

čestné uznání na 33. mezinárodní fyzikální olympiádě v Indonésii
cena: 20 000 Kč, škola: Gymnázium v Plzni, Mikulášské nám.

VÍTĚZSLAV KALA

účastník 43. mezinárodní matematické olympiády ve Velké Británii
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium v Brně, tř. kpt. Jaroše

MILAN STRAKA

účastník 14. mezinárodní olympiády v informatice v Koreji
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium ve Strakonících

JÍŘÍ ŠTĚPÁNEK

účastník 14. mezinárodní olympiády v informatice v Koreji
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium v Brně, tř. kpt. Jaroše

TOMÁŠ MIKULKA

účastník 34. mezinárodní chemické olympiády v Holandsku
cena: 15 000 Kč, škola: Klvaňovo gymnázium v Kyjově

EVA KOZUBÍKOVÁ

účastnice 13. mezinárodní biologické olympiády v Lotyšsku
cena: 15 000 Kč, škola: Gymnázium ve Zlíně, Lesní čtvrť